

עין משפט
נר מצוה

כב:

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

מסורת הש"ס

אילו נאמר ונסת אונס דלת הייתי אומר ידוקר כנגד אונס דלת. אבל און לא ילענה: לאון מאכרבי. כלומר חסון מן הדלת כדכתיב את אונס והדר יתן אונס דלת ויקח את המרצע וידקור דלת מעבר שם כנגד אונס לקיים ולקחת המרצע ונחת (כאזנו דלת: דוקר וידור. אונס כשנחתה על הדלת עד שמגיע דלת: עקור. מן המזוזה ומעלת לארץ: מה מזוזה מעמוד. דגללו הכי לא מקרי מזוזה: חומר. לרור המרגלויות ולרור הכוסס מלי כזולר למכשע: מותני. וקונה אם נמשכו: מיד רבו: כנסף ע"י אחרים. שיתנוהו לרבו ע"מ שיהא זה בן חורין אבל הוא עצמו לא יקבל מהם ואפילו ע"מ שאין לרבו רשות ונשטר ע"י עצמו. שיקבלו הוא. ובגמרא מפרש לכולה דרבי מאיר ורבינן: וכלבד שיהא הכנסף משל אחרים. דעבד אין לו כלום דאם מלא מליאה או קבל מתנה הכל לרבו ואם כל לפדות ע"י עצמו לרין להיות משל אחרים וימנהו לו ע"מ שאין לרבו רשות זו: גמ' שדה נקנים בכל פה. ולקמן יליף לה בפירקין (דף טו. ו) וכל עובדי כוכבים ככענינו משמכר לעבד אלא שכל עבדים נקראין על שם כענין משום דמתיב כיה (בראשית טו) עבד עבדים: מילתא דלמיתא בעבד ולימא בשאר מטלטלין קמני אבל חליפין דליתנהו נמי בשאר מטלטלין שהמטלטלין גס הם נקנין לחליפין לא אלוטריא ליה למיתני: סקפו. בחזקה לא קנאו. דמדעתיב אלו ואין לו משיכה: כשנמא לפנה דיון. לא תיקשי לשמואל אמאי לא מני משיכה כשנמית דליתא למרזי כדאוקמינן דמילתא דליתא במטלטלין לא קמני אלא מנא דרס דמנא חליפין כדדייהו תיקשי לשמואל אי איתיה דנקיה משיכה דליתנהו נמי כשנמית: מילתא דליתא בין במתקקני בין במטלטלי. כנו חליפין לירף ושת עס השאר דליתנהו במתקקני אבל משיכה דליתא במתקקני לא מנא כדדייהו: כינא ממסירה. גני כהמה קמי דקמני ממני (לקמן דף כה): כהמה גסה נקנית ממסירה: כשערה. כנו שער שגדאס הסוס: שני. משאוי: אדעסא דמרה אולא. על דעת הקורא אותה לפי שאין לה דעת: אדעסא דנפשיה. מדעת עצמו: קטן. דלית ליה דעת כהמה דמי ואם קרלו לשם קניה וכל אלו קנאו: הסיר לו מעט. העבד ללווק: גרדו. גראטרי: בלע"ז: הגניסו. העבד את הלוקח: מאי קאמר. מה ענין הגניסה דעלמא להגניסה דהכא הגניסה דעלמא לוקח מגניסה חספן והכא דאמרין שהעבד משעבד בו לקנותו בחזקה: אכנא. מאלך כושי.

תורה אור הש"ס

1. והגישו אדוני אל האלהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדוני את אונס במרצע וקדור לעלם: שמות כ"א
2. ולקחת את המרצע והמתה באונס ובדלת ורצע לך עבד עולם ואף לאמתך תעשה כן: דברים כ"ז
3. כי יב בני ישראל עבדים עובדים אשך הרצאני אותם מארץ מצרים אני ואלהיהם ויקרא בה זה
4. והתנחלתם אתם לבניכם אחרים לרשת אחיה לעלם כהם חעבדו ובאחיהם בני ישראל איש באדור לא חרדה בו בפרך: ויקרא כ"ה
5. ואיש אשר ישב את אשה משכבו אשה תרעבה עשו שניהם מות יומתו וסדיהם בם: ויקרא כ"ב

קצו רש"י

בראשית (בראשית). לרד.

מוסף תוספות

- א. כמו חומרתא דפילון (שבת דף כב.) בשמים פורקין ירונס בלילה דפילא. חוס סוטה טו.

במין חומר. פירש הקונטרס לרור מרגלויות או בשמים שחלו כזולר נשים למכשע" ור"ת פירש חומר מעשה וכן פירש הערוך (נשון) ערבי כשומר לחבירו מה מעשיך אומר לו מה יחמק: מה נשתנה און. יס נמדרש דמל"ע בגימטריא ד' מאות (שנה) ולפי שהיו ישראל עבדים ארבע מאות שנה וגאלם הקב"ה והלך זה וקנה אדון לעצמו לפיכך ילע נמלע העולה קד: [ת"ל] דעולם ב'ו. ואין לומר לעצמו של יובל דל"כ לשמוק קרא מיניה וילף משדה אחזה. ת"י: איכא דאמר גרדו היה. העבד ומוהר בו שלא יזכה הוא בעצמו מן ההפקר לפיכך קדם לפני המיתה וזכה בו זה פירש למיתה יהודה הינדואה וזה פירש לחיים מר וזוטרא מחמיו נמקומו שלא יהיה העבד רגע אחד בלא אדון: ואיכא

עבדים "ולא עבדים" לעבדים והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע "ור"ש "ב"ר היה דורש את המקרא הזה כמין חומר מה נשתנה דלת ומזוזה מכל כלים שבכתיב אמר הקב"ה דלת ומזוזה שהיו עדים במצרים בשעה שפסחתי על המשקוף ועל שתי המזוזות ואמרתי כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים והוצאתים מעבדות לחירות והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע בפניהם: מותני: עבד כעניי נקנה בכסף ובשטר ובחזקה "וקונה את עצמו בכסף על ידי אחרים ובשטר על ידי עצמו דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בכסף ע"י עצמו ובשטר ע"י אחרים וכלבד שיהא הכסף משל אחרים: גמ' מגולן דכתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחרים לרשת אחזה "הקישן הכתוב לשרה אחזה מה שדה אחזה נקנה בכסף בשטר ובחזקה אף עבד כעניי נקנה בכסף בשטר ובחזקה אי מה שדה אחזה חזרת לבעלים יובל אף עבד כעניי חזר לבעלים יובל תלמוד לומר לעולם בהם תעבדו תנא "אף בחליפין יותנא דיון מילתא דליתא במטלטלין קמני מילתא דאיתא במטלטלין לא קמני אמר שמואל "עבד כעניי נקנה במשיכה כיצד חקפו ובא אצלו קנאו ובא אצלו לא קנאו בשלמא לתנא דיון מילתא דאיתא במטלטלי לא קמני דליתא במטלטלי קמני אלא לתנא ברא ניתני משיכה כי קמני מילתא דאיתא בין במתקקני בין במטלטלי משיכה דבמטלטלי איתא במתקקני ליתא לא קמני "כיצד חקפו ובא אצלו קנאו ובא אצלו לא קנאו וקראו לא "והתנאי "כיצד כמסירה אחזה כמלפיה כעניי שעליה שולף שעליה בפרומביא שבפיה וכוונן שבצוהרה קנאו כיצד במשיכה יקורא לה והיא באה או שהבישה במקל ורצתה לפניו כיון שעקרנה יד ורגל קנאה רבי "אסי ואמרי לה ר' אחא אומר עד שתהלך לפניו מלא קומתה אמרי בהמה אדעתא דמרה אולה עבד אדעתיה דנפשיה קאזיל אמר רב אשי "עבד קמן כבהמה דמי תנו רבנן "כיצד בחזקה החיר לו מנעלו או הולך כליו אחריו לבית המרחץ הפשישו "והרצו סכו גרדו הלבישו הנעילו הגבירו קנאו אמר ר' שמעון לא תהא חזקה גדולה מהגבהה "שהגבהה קונה בכל מקום מאי קאמר אמר רב אשי "הגבירו הוא לרבו קנאו הגבירו רבו לו לא קנאו אמר רבי שמעון לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום השתא דאמרת הגבירו הוא לרבו קנאו אלא מעתה שפחה כעניית תקנה כביאה כי קאמרין זה נהנה זה מצטער הכא זה נהנה זה אהא "מאן לימא לן דלאו הנאה אית להו לחוריהו ועוד "משכבי אשה כתיב הקישה הכתוב "כדרכה לשלא כדרכה" ר' יהודה הנדואה גר שאין לו יורשין הוא חלש על מר וזוטרא לשיולי ביה חזיה דחקף ליה עלמא טובא אמר ליה לעבדיה שולף לי מסנאי ואמטינהו לכיתא איכא דאמרי גדול הוא זה

אלא מעסא. להגבירו הוא לרבו קנאו: שפחה כעניית סקנה כביאה. דהא אגבהה ליה: הנדואה: מאלך כושי. (ז) כוש (מתרגמין הינדואה: דסקף ליה עצמא. גוסס ונוטה למות: אמר ליה. מר וזוטרא לעבדיה דגר: שולף לי מסנאי. לקנותו בחזקה היה מתכוון (שיהא בעבדותו כשימות אדוני: איכא דאמרי גדול היה. העבד ומוהר בו שלא יזכה "הוא עצמו מן ההפקר לפיכך קדם לפני המיתה וזכה בו והגר פירש למיתה ומר וזוטרא פירש לחיים מחמיו שלא יזכה העבד בלא אדון רגע אחד: ואיכא

למיתו בור. לקמיה מפרש (שם). מאי קאמר. הגבירה דקאמר ליה ר' אשי דלמס דהשתא חספא דהיינו חק (שם). נעל לו. עבד לרבו ששטם העבד לרבו חוק וכן מלס (שם). הגבירה הוא לרבו. וכן שיהא לרין להגבהה זו. כנון לעצמו למסו. קטלו לעבד להגבהה זו. שהיה שפס לרבו ששטם עליו (שם). הגבירה רבו לו לא קנאו. דלא שיהא הגבהה כי אם במטלטלי שאין דרך להגבירה בני אדם (שם). לא תהא חזקה. להעבד והלכיה והלכיה וספיקו. כנולס מהגבהה רב לעבד קנה רב לעבד. שהיה הגבהה חזקה היא דקניה אפילו כשמות מוכר, וגם קנה כשמות ומסירה (שם). שהגבהה קונה בכל מקום. אפילו כשמות המיתה למוכר לבד (רש"י ב"ב טו.)

